

extinzându-și prin Billy Bibbit ambitusul *emploi*-ului. Ioan Isaiu păstrează pentru Martini discreția planului secund, reușind o prezență scenică remarcabilă prin poza atent dozată, purtată de replică. Șeful Bromden, Dragoș Pop, își face simțită prezența prin tăcere și imobilitate. Cadența finală la ralenti dă greutate personajului. Doru Surcel completează tabloul pacienților activi alegând punctul de sprijin în atitudine. Deasupra tuturor Petre Băcioiu – *Dale Harding* – se întâlnește cu rolul așteptat, secondează cu siguranță și aplomb grupul pacienților. Jocul său e liantul necesar, comentariul ironic la cronică socială ilustrată de salonul din ospiciu. Pacient benevol, participă cu convingere la „opera” de împlânzire a individului suferind de hiperpersonalitate, incomod pentru regulamentele ospiciului-societate.

McMurphy e fermentul revoltei. El precipită atmosfera relativ stabilă a grupului de pacienți în compusul exploziv al revoltei fățișe. Riscă sub ochii amortiți ai colegilor de salon zborul deasupra cuibului de cuci și eșuează previzibil. Dorin Andone atinge trecător punctul de coagulare al personajului, dar cedează prea ușor rețetei știute. Alternanța între scânteie și rol prestat permite decuparea planului doi. Sora Rached, singurul personaj feminin de consistență și calibrul celor masculine, e acoperit cu o nuanță personală de căldură umană de Cristina Pardanschi. Grupul pacienților pasivi extind prin multiplicare salonul la întreaga societate.

Prin scenografie, Horațiu Mihaiu simte și completează regia. Fereastra-hublou preia și materializează relația cu exteriorul, cu libertatea de a fi tu însuși. Transferă conflictul în transcendent. E locul magic care scapă regulamentelor, pe unde pătrund semnele lumii libere, locul pe unde se văd găștele zburând. Pentru că, nu-i așa, zborul, în plan simbolic este expresia unei neputințe. Acea de a zbura.

SPECTACOLE

Ludmila Patlanjoșlu

Un cocktail made in S.U.A. Premiul Pulitzer, SIDA și homosexualitatea

Serioase și prestigioase forțe artistice și financiare și-au unit eforturile spre a aduce la rampă *Îngeri în America* – prima parte a unui diptic subintitulat O fantezie gay pe teme naționale. Tematic, textul americanului Tony Kushner, care a avut premiera în 1991 la San Francisco, se încadrează în programul Companiei Teatrale 777, deschisă experimentelor și operelor mai speciale. Un succes remarcabil al acestei grupări a fost *Copiii unui Dumnezeu mai mic* de Mark Medoff, o reprezentație despre universul handicapților, al celor cu deficiențe auditive, utilizând limbajul mimico-gestual. Pentru directorul Vlad Rădescu care urmărește impunerea statutului de Teatru de artă „Nottara”-ului, colaborarea cu această companie este adecvată. Ca și dorința de a fi în consonanță cu dramaturgia contemporană de pe marile scene ale lumii. Prezența pe afiș printre producători și a Fundației pentru o Societate Deschisă – România, prin profilul activității ei, este de asemenea, binevenită. Ce nu justifică totuși efortul apreciabil al realizatorilor spectacolului este valoarea artistică modestă a piesei lui Tony Kushner, considerat unul dintre cei mai reputați dramaturgi contemporani americani (!!).

Homosexuali, evrei sau mormoni, albi sau negri sunt eroii acestui cocktail teatral made in S.U.A. Însingurați, infirmi sufletește, nu-și găesc locul,

Îngeri în America de Tony Kushner. Partea I: Sfârșit de mileniu – O fantezie gay pe teme naționale, Teatrul Nottara, Compania Teatrală 777 și Fundația pentru o Societate Deschisă – România. Traducerea: Anca și Lucian Giurchescu. Versiunea scenică și regia: Theodor Cristian Popescu. Decorul: Marius Alexandru Dumitrescu. Costumele: Ioana Albaiu. Ilustrația muzicală și coregrafia: Florin Fieroiu. Asistent regie: Radu Mircea Apostol. Distribuția: Vladimir Găitan, Ion Dichisceanu, George Alexandru, Dan Aștilean, Alexandru Jitea, Lucia Mureșan, Mihaela Rădescu, Ion Porsilă, Cristina Toma, Orodol Olaru, Petrică Popa, Lucian Pavel, Claudiu Trandafir. Data premierei: 19 ianuarie 1999.

nu știu cum să trăiască, victime ale urii rasiale și intoleranței sociale, dar și ale unei teribile maladii: SIDA. Îi vedem lamentându-se pe scenă, clamându-și suferința fizică, dar și cea psihică. Niște îngeri căzuți în viziunea autorului, care le împărtășește condiția. Tony Kushner (aflăm din caietul-program că a încercat să-și schimbe orientarea sexuală, reușind abia după trei ani de la terminarea universității – ca și unul dintre personajele piesei – să-i mărturisească mamei sale că este homosexual).

În *Îngeri în America* este ceva impudic și indecent. Nu în expresiile „suburbane” la care ar roși și Aristofan și Jarry sau în maniera fără prejudecăți în care ni se vorbește despre homosexualitate. Asemenea lucruri am mai auzit și văzut pe scenele noastre și înainte, dar mai ales după '89. Aș aminti câteva exemple notorii care au reușit totuși să se înscrie în sfera esteticului: *Cine are nevoie de teatru?* la Naționalul bucureștean în regia lui Andrei Șerban, *Cameristele* de Genet la Teatrul Bulandra în regia lui Tudor Țepeneag, *Drumul spre Ierusalim* de Roy Gregor în regia lui Dragoș Galgoțiu la Theatrum Mundi sau superbul *Satyricon* după Petronius în regia lui Victor Ioan Frunză la Naționalul din Târgu Mureș.

Îngeri în America este un text naiv, anarhic și epidermic. care mimează

dimensiunea reflexivă. Marile probleme ale existenței, teme grave ale actualității, pigmentate cu obsesii, traume, mode și clișee ale lumii contemporane, sunt tratate anecdotic sau la un nivel anecdotic. O prelucrare frivolă în care referințele biblice și mitologice par de inspirație reportericească. Admirator al lui Brecht, Tony Kushner nu reușește să scrie decât un „teatru culinar”, atât de disprețuit de maestru. Ceea ce ne comunică este puțin și meschin. Drama concepută ca o radiografie a generației '80, un strigăt de protest împotriva individualismului burghez al epocii Reagan, nu convinge. SIDA văzută ca un simbol al „ipocriziei spirituale naționale” și al „colapsului moral” al acestui sfârșit de mileniu, pare o alegere superfluă ce ține de recuzita unei arte comerciale ce cultivă senzațiile tari și șocul. În structura mozaicată a piesei, în tablourile secvențiale în care realul se alătură fantasticului, invenția dramaturgului este mediocră. Caracterizările personajelor sunt sumare și rudimentare. Dacă spectacolul se receptează, asta se datorează în principal, fanteziei lui Theodor Cristian Popescu. O figură de relief a regiei tinere și un bun manager în calitatea sa de conducător a Companiei Teatrale 777.

În spațiul labirintic al Sălii Studio a Teatrului Nottara o scenografie simplă (decoruri: Marius Alexandru Dumitrescu, costume: Ioana Albaiu) cu elemente de recuzită minime, sugerează chipul demachiat și crud al realității. Prin muzică și mișcare (autor: Florin Fieroiu), efecte de lumină în tonuri violente și grațioase, Theodor Cristian Popescu încearcă să integreze drama într-un circuit enigmatic, creând tipul de percepție care există când visăm. Este apreciabilă munca regizorului cu interpretii. El construiește o montare

coerentă cu portretizări veridice în contururi limpezi în care actorii reușesc să treacă de la nivelul ilustrativ (amendabil în text) la cel al întrupării. Evidențiază nuanțat meandrele sufletești, momentele de prăbușire, încărcând cu stări emoționale eroii: Dan Aștilean, Alexandru Jitea (amândoi admirabili), Vladimir Găitan, George Alexandru. Întruchi-pează reliefat mai multe personaje Lucia Mureșan și Cristina Toma. Se detașează evoluția expresivă a Mihaelei Rădescu. Câteva schițe de portret sunt realizate cu adevărat de către: Ion Dichiseanu, Petrică Popa, Orodol Olaru, Lucian Pavel, Claudiu Trandafir și Ion Porsilă.

Deși nu ne regăsim tulburați în povestea personajelor datorită interpretilor, o urmăm pînă la capăt. Chiar dacă semnele ei ne rămân străine sau ne ating epidermic. Un interes special provoacă totuși spectacolul. El nu ține de sfera artisticului, ci de aceea a sociologiei și psihologiei. Deconectează palmaresul glorios al acestui text. El a fost jucat la Paris, Bruxelles, Avignon, Copenhaga, Stockholm, Rotterdam, Sidney, Helsinki, Los Angeles, San Francisco, New York. A fost montat la Teatrul Național din Londra în regia reputatului Declan Donellan, fiind nominalizat pentru Premiul Olivier. Printre distincțiile primite pentru cea mai bună piesă, amintim: Tony Awards, Drama Desk Award, New York Drama Critics' Circle Award, Pulitzer Prize for Drama, London Drama Critics' Circle Award, San Francisco Drama Critics' Award.

Acest „delir de admirație” transformă spectacolul *Îngerii în America* într-o oglindă în care regăsim criza existențială și derutele timpului nostru. El mă face să fiu de acord cu Tony Kushner când afirmă apocaliptic: „Istoria începe să nu mai conteze. Vine anul 2000!”

SPECTACOLE

Cristina Modreanu

Răul sub lupă

Mulți s-au întrebat de ce simte regizorul Adrian Lupu nevoia ca la baza spectacolelor sale să nu stea textele originale semnate de autori clasici (precum Moliere, Ben Jonson, Fernando de Rojas), ci adaptări sau chiar rescrieri ale acestora semnate de altcineva, de cele mai multe ori, de Adina Zeev. Să fie doar pentru a-și ridica în cap pe toți oamenii de teatru (nu puțini) adepți ai „sfințeniei” textului dramatic? Cred că mai degrabă pentru a apropia unele dintre temele principale ale acestor piese de concepția sa artistică, respectiv de scopul demonstrației sale spectacologice. Cele mai recente spectacole ale sale – *Celestina* după Fernando de Rojas, *Canaliile* pe teme de Ben Jonson și *Omul care n-are*, adaptare după Moliere – conțin fiecare, în grade diferite, radiografii ale răului, cu toate nuanțele sale, ale răului în plină evoluție.

Analiza răului capătă un contur mai evident în cel mai nou spectacol semnat de Adrian Lupu la Teatrul Dramatic din Galați – *Omul care n-are*, adaptare de Adina Zeev, după *Avarul* de Moliere. Autoarea textului a rescris cunoscuta piesă operând o serie de actualizări, modificând profilul unor personaje (cu schimbările de limbaj cerute de aceasta) și, mai ales, refăcând finalul. În spectacolul gălățean încurcăturile nu se mai descurcă, finalul constând în întâlnirea lui Harpagon cu „cea